

Bijlage VMBO-GL en TL
2007

tijdvak 2

Nederlands CSE GL en TL

Tekstboekje

Stralen tussen de oren

(1) De komst van de eerste trein in 1839 zorgde voor een hoop verzet. Volgens artsen liepen treinreizigers risico om hersenziektes op te lopen.
5 **Voortbewegen met een snelheid van veertig kilometer per uur kon niet goed zijn; het gevaar te stikken was groot.**

(2) De angst voor hersenziektes komt
10 **ook om de hoek kijken bij de technologische doorbraak aan het eind van de vorige eeuw, de mobiele telefoon. Anders dan in de tijd van de eerste treinen is er nu volop gelegenheid om onderzoek te doen naar de mogelijke gevaren van de elektronische nieuwkomer. En dat is gebeurd. Onderzoeken naar de effecten van de radiogolven uit de mobiele techniek stapelen zich op**
15 **in een dossier waarin meningen en bevindingen elkaar tegenspreken.**

(3) Eerder deze maand adviseerde de
20 **voorzitter van de Britse National Radiological Protection Board (NRPB), prof. William Stuart, ouders hun kroost onder de acht jaar niet mobiel te laten bellen. Kinderen tussen de acht en veertien moeten alleen bellen als het niet anders kan. De NRPB redeneert dat het niet uitgesloten kan worden dat kinderen schade ondervinden van de straling van de telefoontjes. Ze hebben een dunner schedeltje en zijn gevoeliger dan volwassenen.**

(4) Volgens de NRPB is mobiele tele-
25 **fonie een nieuwe techniek en kan niet worden uitgesloten dat er in de toekomst problemen komen. “Er is meer onderzoek nodig”, zegt Stuart in de**
30 **Britse krant The Guardian van 12 januari. Op deze wijze blijft er een geur van gevaar hangen rond het gebruik van de mobiel. Tegenstanders zeggen dat de techniek niet helemaal veilig is,**

45 **want er moet immers nog onderzoek plaatsvinden. Tegelijkertijd zeggen veel onderzoekers dat er geen redenen zijn om de mobiele telefoon niet te gebruiken.**

50 **(5) “Onze houding heeft iets tegenstrijdigs”, erkent dr. Eric van Rongen van de Gezondheidsraad. “Over de langetermijneffecten op hersenen is niks bekend. Maar met de kennis van nu is er geen reden voor zorgen. We weten iets over langetermijneffecten van wonen bij een tv-zender en werken met radar. Die effecten zijn er niet. Maar telefonie is toch weer iets anders.”**

60 **(6) De Engelse socioloog dr. Adam Burgess kent deze wijze van redeneren. “Als het publiek zich zorgen maakt, maken de autoriteiten zich ook zorgen. Op die manier dekken zij zich in. Desondanks komt er geen moment dat we wetenschappelijk kunnen zeggen dat mobiele telefoons veilig zijn. De mythe over het gevaar blijft voortleven, zolang de autoriteiten de onzekerheid laten bestaan.”**

70 **(7) Radioloog prof. dr. Jan Lagendijk van het Universitair Medisch Centrum te Utrecht begrijpt de verzuchting van Burgess maar al te goed. Hij heeft mobiele telefoons gemeten. Hij is ervan overtuigd dat de straling van de mobiele telefoon geen schade kan opleveren. “Er zijn meer toepassingen gekomen van elektromagnetische straling in het leven van alledag”, zegt Lagendijk. “Maar dat wil niet zeggen dat de belasting is toegenomen. Er wordt gebruik gemaakt van verfijndere technieken, waardoor de belasting zelfs daalt.”**

80 **(8) Niet dat Lagendijk wakker ligt van de straling die op hem afkomt. “De hoogste belasting komt van de mobiele telefoon zelf, niet van de duizenden te-**

lefoonzenders die op daken en andere
90 hoge punten staan te zenden. Die straling valt te vergelijken met wat de tv-zender Lopik in Utrecht geeft. De telefoon houdt je tegen het oor en dan is de belasting voor het lichaam naar verhouding groot.”
95 **(9)** Het belangrijkste effect van de telefoon is opwarming, net zoals een magnetron water aan de kook brengt. Lagendijk is aan het meten geslagen en wilde weten wat de telefoon doet op de hersenen. “Ik kwam uit op een temperatuurstijging van maximaal 0,12
100 graad. Dat valt mee. De temperatuur van de hersenen is 37 graden en pas bij ruim 42 graden komen er grote problemen.” Bij de aandacht die de laatste tijd uitgaat naar andere effecten in het hoofd, zoals het ontstaan van tumoren, kan Lagendijk zich niets voorstellen.
105 “De straling van de mobiele telefonie heeft niet genoeg energie om cellen kapot te maken, zo simpel is het.”
110 **(10)** Toch verschijnen er keer op keer meldingen van kanker in het hoofdgebied die in verband wordt gebracht met het gebruik van de mobiele telefoon. Onder leiding van de Wereldgezond-

heidsorganisatie WHO loopt het onderzoek Interphone om duidelijk te krijgen of mensen die mobiel bellen, vaker
120 kanker krijgen.
(11) Uit het Zweedse onderdeel van deze studie, waarbij de nadruk ligt op een goedaardig gezwel bij de gehoorzenuw, blijkt dat mensen die langer dan tien jaar mobiel hebben gebeld, een bijna vier keer grotere kans hebben op een tumor in het oorgebied. De aantallen onderzochte patiënten zijn echter te gering om verregaande conclusies te trekken. Bovendien was er tien jaar geleden een andere telefoon-
125 techniek in gebruik.
(12) Burgess ziet de bui al hangen. “Ik voorspel dat de WHO over een paar maanden zal waarschuwen voor de gevaren van de mobiele telefoon. Iedereen wordt voorzichtig. Ik zie dat achter de schermen gebeuren.” Van Rongen van de Gezondheidsraad is niet zo
135 somber. Hij vermoedt dat de onzekerheid nog een jaar of vijf duurt. “Als er dan nog niks is gevonden, dan kunnen we zeggen dat de techniek echt veilig
140 is.”
145

Naar een artikel van M. van den Broek & M. Persson, de Volkskrant, 29 januari 2005

Hoe terecht is vleesvrees?

- 1 Tessa (8) staart naar haar bord met daarop haar geliefde gehaktbal. “Mam, kan ik dat nou wel eten?” “Ja, waarom niet, dat vind je anders toch ook heel lekker?” “Ja maar mam, je hebt toch ook wel op tv gezien dat al die dieren besmet kunnen zijn met mond- en klauwzeer?” Kinderen zien het jeugdjournaal en ook op scholen wordt gesproken over de kwestie ‘vlees en veiligheid’. Voorlichtingsinstanties worden bestookt met vragen en de slaggers merken het in de verkoopen. Er heerst dus wel degelijk wantrouwen over het vlees. Maar is dat wel helemaal terecht?
- 2 Volgens Louis van Nieuwland, specialist Voedsel, kwaliteit en Veiligheid bij het Voedingscentrum in Den Haag, is die bezorgdheid een beetje overbodig. De voedselproducerende industrie in Nederland wordt goed gecontroleerd en er zijn vele veiligheidsmaatregelen getroffen. “Als je bijvoorbeeld naar Mond- en klauwzeer (MKZ) kijkt, is dat theoretisch een van dier op mens overdraagbare ziekte als je de rauwe melk drinkt van een koe met MKZ. Hoeveel mensen drinken echter nog rauwe melk?”
- 3 Met BSE ligt de situatie een beetje anders. In 1996 is door wetenschappers het verband gelegd tussen BSE en de ziekte van Creutzfeldt-Jakob: een zeer zeldzame vorm van dementie die dodelijk is. Men vermoedt dat het eten van hersenweefsel of ruggenmerg van een met BSE besmette koe, deze ziekte veroorzaakt. Sinds 1997 wordt daarom het risicomateriaal, dat wil zeggen de hersenen, het ruggenmerg, de schedel en de darmen, bij alle koeien die geslacht worden, verwijderd, ingezameld en verbrand. “Zolang de re-
- gels worden nageleefd, is het huidige aanbod van vlees echt veilig te noemen”, aldus Van Nieuwland.
- 4 Maar de controle is niet geheel waterdicht. “De Rijkskeuringsdienst van Vee en Vlees (RVV) controleert ieder geslacht dier, maar het is mensenwerk. De kans echter dat iemand in Nederland overlijdt aan de gevolgen van te weinig groente en fruit, is vele malen groter dan het risico van een besmetting met BSE.”
- 5 Door alle drukte rondom BSE en MKZ zou je bijna vergeten dat het grootste gevaar van vlees de bacteriële besmetting is. Een aantal jaren geleden was nog zo’n 40 procent van de kippen besmet met Salmonella en Campylobacter. Als je bedenkt dat er in Nederland zo’n 48 miljoen kippen leven, is de sticker op de verpakking van kip waarmee je tegenwoordig gewaar-schuwd wordt voor besmetting, geen overbodige luxe. Geschat wordt dat door bacteriële verontreiniging van vlees er jaarlijks minimaal een half miljoen mensen in Nederland ziek worden.
- 6 Een beetje uit het nieuws, maar nog wel degelijk een belangrijke kwestie, is de verontreiniging van vlees met resten van antibiotica en hormonen. Antibiotica mengt men vaak uit preventief oogpunt door het veevoer. De restanten krijgen wij op ons bord. Over hormonen valt helemaal niets met zekerheid te zeggen, omdat ze lastig zijn op te sporen. Groeihormonen kunnen worden toegepast op dieren omdat ze hierop lekker snel groeien en vooral mager vlees krijgen. De overheid controleert hierop streng, maar in de Amerikaanse veehouderij is het gebruik van hormonen vrij normaal. Helemaal ze-

ker van een hormoon- en bacterievrij stukje vlees is men alleen als men kiest voor biologisch vlees, te herkennen aan het EKO-keurmerk.

- 7 Wie volledig meegaat in alle horrorverhalen rond vlees, zou de mening kunnen krijgen dat vlees dus bijzonder slecht is. Maar niets is minder waar. Vlees is in Nederland een belangrijk basisvoedingsmiddel. Toegegeven, alle voedingsstoffen die in vlees zitten, zijn ook uit andere producten te halen. Maar vlees scoort op het gebied van voedingswaarde wel hoog. Van de eiwitten die in vlees zitten, kan gemiddeld 80 procent gebruikt worden voor de vorming van lichaamseiwitten. Ter vergelijking: bij het eiwit in peulvruchten is dit percentage maar 35. In de praktijk krijgt iedereen ook zonder vlees genoeg eiwit binnen; voor ijzer ligt dit lastiger. Vlees bevat veel ijzer, en dan nog eens in de vorm van heemijzer. Deze vorm wordt door het lichaam gemakkelijker opgenomen dan het ijzer uit plantaardige producten. Uit

een grootschalig onderzoek bleek dat meisjes in de leeftijd van 10-19 jaar te weinig ijzer binnen krijgen. Zomaar vlees weglaten uit de voeding betekent dus wel even extra goed nadenken over wat ervoor in de plaats moet komen.

- 8 Eten we nu wel of geen vlees? Op die vraag is dus niet echt gemakkelijk een antwoord te geven. Dat ligt heel persoonlijk. Een feit is dat als je kiest voor een dieet zonder vlees, je de voedingsstoffen die je daardoor mist, toch binnen moet zien te krijgen. Daarbij moet men volgens het Voedingscentrum in gedachten houden dat ook plantaardige producten een bron van allerlei besmetting kunnen zijn. "Zo kunnen Listeria en Salmonella bijvoorbeeld ook op plantaardige producten voorkomen. En denk eens aan aflatoxinebesmetting van pinda." We moeten aanvaarden dat ons voedsel ondanks alle controlemechanismen nooit voor honderd procent veilig kan zijn.

Naar een artikel van Mary Stottelaar, J/M, 12 mei 2004

Tekst 3

www.langzaamvarendenstilstaandverkeer.nl

www.langzaamvarendenstilstaandverkeer.nl

“Schat, ik ben wat later.
Het staat he-le-maal vast.
Minimaal 8 kilometer dobberen ...”

Een schijnsituatie of werkelijkheid?
Feit is dat we in Nederland te maken
hebben met de constante dreiging
van water; en heel erg moeten
oppassen dat we niet met een
schijnveiligheid gaan leven ...
Onderzoek naar veilig leven met
water blijft daarom noodzakelijk.

Ben jij je er eigenlijk van bewust
hoe ‘droog’ of ‘laag’ je woont?

Ontdek het direct op
www.langzaamvarendenstilstaandverkeer.nl

*Naar een advertentie uit Elsevier,
17 december 2005*

Solliciteren is een kunst

(1) Bij KLM herinneren ze zich hem nog: de dronken sollicitant. Duidelijk aangeschoten zwaaide deze het kantoor binnen en vroeg: “Eh, over welke functie ging het ook alweer?” Of de sollicitant die zich meldde, terwijl hij mobiel aan het bellen was. Beleefd vroeg hij aan degene met wie hij een eerste gesprek zou voeren, of deze even kon wachten. De sollicitant nam vervolgens alle tijd om het telefoongesprek af te ronden.

(2) Sollicitanten kunnen enorm de mist in gaan. Nu zijn dit extreme situaties, maar ook gewoon solliciteren is hard werken, volgens Lodewijk de Waard van adviesbureau GITP. “Solliciteren is niet leuk”, zegt hij. “Zeker als je een open sollicitatie naar een bedrijf stuurt, moet je extra je best doen en je flink verdiepen in de organisatie.” Veel starters op de arbeidsmarkt verdiepen zich volgens De Waard te weinig in hun eerste werkgever. “Ze nemen snel de grote, bekende bedrijven. Pas als het solliciteren daar niet lukt, gaan ze nadenken over de vraag: wat wil ik echt?”

(3) Eén punt is meteen duidelijk: de tijd dat iemand na zijn opleiding een baan vindt door een kort overzicht van persoonlijke gegevens en een tweeregelig briefje naar een bedrijf te sturen, is voorbij. Werkgevers wensen een gefundeerde onderbouwing van de sollicitatie te lezen in een goede motivatiebrief. Ze willen voelen dat de sollicitant nergens anders wil werken dan bij hen. Wie een baan bij een van de favoriete werkgevers van Nederland wil, kan zich er dus niet met een jantje-van-leiden van afmaken.

(4) Onverschilligheid is hét element dat

werkgevers tegen de borst stuit. Laat zien dat je je hebt verdiept in het bedrijf waar je solliciteert. Laat in je brief proeven dat je juist bij óns wilt komen werken, zeggen de afdelingen Personeelszaken van de 25 populairste werkgevers desgevraagd.

(5) Zo vindt men het een absolute afknapper om in een cv¹ of brief een naam aan te treffen, waaruit gelijk duidelijk wordt dat er sprake is van een standaardbrief, die (tegelijkertijd?) aan vele werkgevers is gestuurd. Vergeten in je motivatie de naam te verwijderen van het bedrijf waar je eerder gesolliciteerd hebt, noemt verzekeringsconcern Interpolis een reden om iemand zeker niet uit te nodigen voor een kennismakingsgesprek.

(6) Het is niet verbazingwekkend dat ieder jaar dezelfde concerns de top-25 van favoriete werkgevers domineren. “Het zijn allemaal topbedrijven met een sterk imago”, schetst Jan Jacobs van bemiddelingsbureau FunctieMediair. “Bekend maakt bemind.” Neem Ahold, dat een paar jaar geleden erg negatief in de publiciteit kwam met het boekhoudschandaal. Dat schandaal veroorzaakte een jaar een verminderde populariteit bij sollicitanten, maar het concern kwam snel weer terug in de toptien.

(7) Jacobs vindt het jammer dat steeds dezelfde organisaties als favoriete werkgevers gelden. “Alsof daar iedere sollicitant terecht komt. Integendeel. Veel werkzoekenden komen terecht in de middelgrote en kleinere bedrijven.”

(8) “Mensen willen bij het winnende team werken”, zegt beroepskeuzeadviseur Lodewijk de Waard van GITP

noot 1 cv: curriculum vitae, overzicht van persoonlijke gegevens

85 over de aantrekkelijkheid van de 25 be-
drijven. “Dan heb je een verhaal op
verjaardagen. Maar het is er ook hard.
Niet iedereen krijgt doorgroeimogelijk-
heden en vaak geldt: niet goed ge-
90 noeg, dan kun je vertrekken.”
(9) Eén troost: om de echte toppers
wordt nog gevochten door werkgevers.
Voor hen zetten de bedrijven soms uit-
gebreide wervingsacties op touw om
95 de potentiële zwaargewichten aan te
trekken, voordat er kapers op de kust
verschijnen. Wie die zwaargewichten
precies zijn? Het is overdreven om te
zeggen dat werkgevers een verlang-
100 lijstje hebben, maar sollicitanten met
een economische, exacte of IT-oplei-
ding moeten zonder al te veel moeite
aan de bak kunnen komen.
(10) Alhoewel de echte schaarste op
105 de arbeidsmarkt voorbij is, hoeft er
door jongeren niet getreurd te worden
volgens De Waard. “Jongeren worden
een schaars goed en werkgevers moe-

ten leren leven met een markt waar
110 een gebrek is aan jonge werknemers.”
(11) Zo bespeurt adviesbureau KPMG
“schaarste aan jonge sollicitanten met
levenservaring, een uitgesproken per-
soonlijkheid, zelfbewustzijn, energie,
115 een extravert karakter en passie voor
het vak.” Ga er maar aan staan. En
zulke toppers mét levenservaring zoe-
ken de werkgevers vrijwel allemaal in
hun eigen vakgebied.
120 **(12)** De oplossing voor dit tekort zal
volgens Wilma Buis van Mercuri Urval
bestaan uit het zelf opleiden van men-
sen. “Alleen werven op de arbeids-
markt werkt niet meer. Je zult het als
125 bedrijf deels van eigen kweek moeten
hebben.” Daarnaast voorziet zij dat
werkgevers het niet langer goed vin-
den dat een sollicitant veel van baan
verandert. “Kies zorgvuldig en durf dan
130 te blijven. Solliciteren is meer dan rea-
geren op een functie; je gaat een ver-
bintenis aan voor langere tijd.”

*Naar een artikel van Leonoor Meijer,
de Volkskrant, 27 augustus 2005*